

164

Uniwersyteckie Centrum Kliniczne im. prof. K. Gibińskiego
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach
ul. Ceglana 35, 40-514 Katowice
ul. Medyków 14, 40-752 Katowice

**INFORMACJA I ZGODA NA WYKONANIE BADANIA TOMOGRAFII
KOMPUTEROWEJ (TK)
ORAZ PODANIE ŚRODKA KONTRASTUJĄCEGO**

Imię i nazwisko pacjenta/pacjentki:

PESEL:

CZĘŚĆ 1- INFORMACJA

Tomografia komputerowa (TK) jest to specjalistyczne badanie obrazowe podczas którego prześwietla się część ciała pacjenta promieniowaniem rentgenowskimi (RTG), co pozwala na ocenę narządów wewnętrznych w różnych płaszczyznach przez lekarza Radiologa. Zgodnie z wymogami Prawa Atomowego każdy pacjent – również ten, który wykonuje badanie prywatnie - musi posiadać skierowanie od lekarza (dotyczy to badania TK wykonywanego poza programem skryningowym).

Dawka promieniowania jaką pacjent otrzymuje podczas jednego badania TK nie jest szkodliwa dla zdrowia dorosłego człowieka.

Jednakże przeciwwskazaniem do wykonania badania TK jest ciąża, z uwagi na duże ryzyko uszkodzenia płodu. Pacjentka ma obowiązek poinformować personel medyczny o tym, że jest w ciąży lub może być w ciąży.

Również dzieci do lat 16, które zgłaszają się na badanie TK, powinny posiadać Książeczkę Zdrowia Dziecka, albowiem każde badanie TK wykonywane u dziecka powinno być w niej odnotowane z podaniem dawki, w celu monitorowania ilości wykonywanych badań z użyciem promieniowania jonizującego.

PRZYGOTOWANIE DO BADANIA TK

Do badania należy ubrać się w wygodną odzież, bez metalowych dodatków oraz zdjąć biżuterię, okulary, aparat słuchowy, niestałe protezy zębowe. Jeśli osoba badana przyjmuje leki na stałe, to powinna je przyjąć w dniu badania, popijając małą ilością wody.

Pacjent do badania z podaniem środka kontrastującego powinien zgłosić się na czczo, tzn. 5 godzin bez jedzenia i 2 godziny bez picia.

W związku ze stosowaniem dożylnym środków kontrastujących, które są wydalone przez nerki, pacjent zgłaszający się na badanie TK bezwzględnie musi posiadać aktualne badanie poziomu kreatyniny i/lub eGFR. Wynik kreatyniny i/lub eGFR powinien mieścić się w granicach normy i być nie starszy niż 2 tygodnie.

Nie dotyczy to pacjentów ze skierowaniami na badania TK bez dożylnego podania środka kontrastującego

PRZEPROWADZENIE BADANIA TK

Badanie jest wykonywane przez elektroradiologa, pod nadzorem lekarza radiologa. Pacjent nie musi rozbierać się do badania, natomiast konieczne jest zdjęcie części garderoby zawierających elementy metalowe w obrębie badanej części ciała oraz utrudniających dostęp do żyły lub odbytu (jeśli konieczne jest doodbytnicze podanie środka kontrastującego lub powietrza - w kolonografii TK). Pacjent układany jest na ruchomym stole, który automatycznie wjeżdża do środka aparatu TK (tzw. gantry). Pacjent przez cały czas badania pozostaje w kontakcie i pod nadzorem personelu medycznego wykonującego badanie.

W czasie badania pacjent powinien leżeć możliwie nieruchomo, na bieżąco jest instruowany o sposobie zachowania (najczęściej pojawia się komenda głosowa aby nie oddychać w trakcie badania lub nie przełykać śliny), w celu uzyskania jak najlepszej jakości obrazu. Maksymalne obciążenie stołu TK wynosi 307kg, średnica aparatu (gantry) to 78cm.

PODANIE ŚRODKA KONTRASTUJĄCEGO I JEGO MOŻLIWE DZIAŁANIA NIEPOŻĄDANE

Większość badań planowych TK wykonywanych jest przed i po dożylnym podaniu środka kontrastującego, zazwyczaj na bazie Jodu. Jodowe środki kontrastujące znacząco zwiększają wartość diagnostyczną badania TK, a w wielu przypadkach ich podanie decyduje o prawidłowym rozpoznaniu jednostki chorobowej.

Macie Państwo prawo nie wyrazić zgody na podanie środka kontrastującego, jednak w takich przypadkach wartość diagnostyczna badania będzie znacznie ograniczona.

Podanie środka kontrastującego wiąże się z założeniem wkłucia do żyły (wenflonu), a podczas podawania środka kontrastującego/ preparatu może pojawić się uczucie ciepła oraz parcia na pęcherz. W rzadkich przypadkach może dojść do powstania krwiaka, zakażenia w miejscu wkłucia lub zapalenia żyły. Po badaniu z użyciem środka kontrastującego pacjent pozostaje pod obserwacją przez około 30 min (z założonym wkłuciem), aby wykluczyć wczesne objawy uczuleniowe po podaniu środka kontrastującego.

Z uwagi na fakt, iż środek kontrastujący wydalaný jest przez nerki, bezpośrednio po badaniu z podaniem środka kontrastującego należy przyjmować dużo płynów przez 48h.

Oprócz dożylnie podawanych środków kontrastujących, niektóre badania wymagają podania środka kontrastującego do przewodu pokarmowego - doustnie i/lub doodbytniczo. Są to z reguły badania mające na celu ocenę przewodu pokarmowego (przetyku, żołądka dwunastnicy, jelita grubego i cienkiego). Środek kontrastujący wydalaný jest w sposób naturalny w toalecie. Decyzje o rodzaju, sposobie i ilości preparatu podawanego doustnie i/lub doodbytniczo podejmuje lekarz radiolog przed badaniem, na podstawie danych zawartych w skierowaniu na badanie TK, ewentualnie po zapoznaniu się z wynikami wcześniejszych badań pacjenta.

POWIKŁANIA I DZIAŁANIA NIEPOŻĄDANE

Środki kontrastujące stosowane w badaniu TK mogą powodować występowanie działań niepożądanych lub powikłań. Działania niepożądane związane ze stosowaniem tych środków są zwykle łagodne i krótkotrwałe, a w rzadkich przypadkach mogą wystąpić późne reakcje uczuleniowe. Istnieje nieduże ryzyko wystąpienia reakcji alergicznej, która może spowodować wstrząs anafilaktyczny.

Zwiększone prawdopodobieństwo występowania działań niepożądanych po podaniu środka kontrastującego może wystąpić u pacjentów ze skłonnościami alergicznymi oraz u pacjentów z wcześniejszą reakcją alergiczną na podanie preparatu zawierającego Jod.

Wczesne objawy pojawiają się zazwyczaj już w trakcie badania bądź w przeciągu 30 minut od podania środka kontrastującego. Do wczesnych objawów należą:

- zaczerwienienia skóry, wysypka lub pokrzywka
- uczucia gorąca/chłodu, potliwość
- obrzęki (skóry, twarzy, krtani, powiek, kończyn)
- nudności lub/i wymioty
- bóle lub/i zawroty głowy
- kołatanie serca (tachykardia)
- zasłabnięcia lub/i omdlenia
- duszności lub/i drgawki
- skurcz oskrzeli
- obrzęk płuc

W każdym przypadku należy natychmiast poinformować personel medyczny o wystąpieniu jakichkolwiek objawów nietolerancji środka kontrastującego.

Również jeżeli kiedykolwiek w przeszłości wystąpiły reakcje niepożądane lub niepokojące objawy po podaniu środka kontrastującego, powinny zostać zgłoszone personelowi medycznemu przed wykonaniem badania.

W skrajnie rzadkich przypadkach (1 na 100 000 dla środków kontrastujących niejodowych i 3 na 100 000 dla środków kontrastujących jodowych) może dojść do wstrząsu anafilaktycznego, skutkującego zatrzymaniem krążenia lub oddychania, a nawet zgonu.

Po podaniu środków kontrastujących mogą wystąpić również późne reakcje uczuleniowe, które mogą ujawnić się w okresie od 1 godziny do tygodnia czasu od podania środka kontrastującego. Zwykle są to objawy skórne lub grypopodobne z gorączką, bólami stawowymi i dreszczami.

Jeśli stwierdzicie państwo wystąpienie u siebie jakichkolwiek niepokojących objawów, proszę niezwłocznie zgłosić się do lekarza rodzinnego z wynikiem badania TK, w którym jest informacja o tym jaki środek kontrastujący został podany. Po tygodniu lub nieco później mogą pojawić się objawy niepożądane ze strony tarczycy. Mogą to być zarówno objawy o charakterze nadczynności tarczycy jak i (rzadziej) niedoczynności. Pacjenci z nadczynnością tarczycy powinni zostać przygotowani do dożylnego podania środka kontrastującego zawierającego jod przez endokrynologa. Z opóźnieniem może pojawić się również uszkodzenie funkcji nerek. Wystąpieniu tego powikłania sprzyjają m. in. wyjściowy wysoki poziom kreatyniny we krwi.

INFORMACJE, KTÓRE NALEŻY ZGŁOSIĆ W PRACOWNI TK PRZED BADANIEM

W dniu zgłoszenia się na badanie należy zabrać ze sobą wyniki oraz klisze lub płyty CD na których znajdują się obrazy z poprzednich badań obrazowych TK, MR, MMG, RTG, USG oraz dokumentację medyczną z badań endoskopowych, karty konsultacyjne – szczególnie gdy badanie dotyczy tego samego rozpoznania lub tej samej okolicy badanej.

Nadto przed wykonaniem badania Pacjent powinien zgłosić personelowi medycznemu:

- wszelkie rozpoznane alergie lub wystąpienie w przeszłości jakichkolwiek reakcji uczuleniowych na leki,
- rozpoznane choroby przewlekłe, w szczególności astma oskrzelowa, cukrzyca, nadczynność tarczycy,
- jakie leki przyjmuje na stałe, a zwłaszcza: biguanidy (Metformina), leki nefrotoksyczne, niesterydowe leki przeciwzapalne, Cyklosporyna, Cisplatyna, Aminoglikozydy, Beta-blokery, Interleukina-2.
- klaustrofobię.

PRZECIWWSKAZANIA DO WYKONANIA BADANIA TK

Badanie TK może być przeprowadzone u każdego pacjenta w stanie zagrożenia życia, nawet u kobiet w ciąży. Istnieją natomiast względne i bezwzględne przeciwwskazania do stosowania jodowych środków kontrastowych.

Bezwzględne przeciwwskazania do podania środków kontrastujących:

Bezwzględnym przeciwwskazaniem do stosowania jodowych środków kontrastujących jest: niewyrównana nadczynność tarczycy, wole guzowe, choroba Graves-Basedowa. Nawet jeżeli poziomy hormonów tarczycy są w normie, nie należy wykonywać badań obrazowych z podaniem jodowych środków kontrastujących w ciągu dwóch miesięcy przed planowanym podaniem radio-jodu. Nie powinno wykonywać się badań scyntygraficznych tarczycy przez dwa miesiące po badaniu z donaczyniowym użyciem środka kontrastującego jodowego (pacjent z chorobami tarczycy w wywiadzie powinien zgłosić się z aktualnym wynikiem TSH). Każde inne badanie scyntygraficzne można wykonać najwcześniej 24 godziny po dożylnym podaniu środka kontrastującego.

Względne przeciwwskazania do podania środków kontrastujących:

Względnym przeciwwskazaniem do podania środków kontrastujących są: podejrzenie ostrego krwotoku wewnątrzczaszkowego, paraproteinemia, szpiczak mnogi, ciężkie uszkodzenie wątroby i nerek. W przypadku stwierdzonej wcześniej nadwrażliwości na środek kontrastujący/ podawany preparat, badanie wykonuje się po premedykacji przeciwouczuleniowej – zazwyczaj przeprowadzonej w warunkach szpitalnych.

.....
Data i czytelny podpis pacjenta / przedstawiciela ustawowego lub przedstawiciela ustawowego i pacjenta małoletniego,
który ukończył 16 lat

CZEŚĆ 2 – OŚWIADCZENIE PACJENTA

1. Zostałam/zostałem szczegółowo poinformowana/poinformowany o podejrzanym schorzeniu oraz proponowanym badaniu. Wiem na czym to badanie ma polegać, jaki będzie jego zakres i przebieg, jaki jest jego cel i oczekiwany wynik oraz rokowania z nim związane.
2. Zostałam/zostałem szczegółowo poinformowana/poinformowany o ryzyku i zagrożeniach związanych z przeprowadzeniem badania, a także ewentualnych, dających się przewidzieć konsekwencjach zarówno przebiegu jak i efektu badania.
3. Miałam/miałem możliwość zadawania pytań lekarzowi i przedstawienia swoich wątpliwości, a na zadane pytania i przedstawione wątpliwości uzyskałam/uzyskałem zrozumiałe i wyczerpujące odpowiedzi oraz wyjaśnienia.
4. W historii choroby oraz podczas wywiadu i przeprowadzonych badań ujawniłam/ujawniłem wszystkie znane mi schorzenia i dolegliwości, zarazem nie zataiłam/nie zataiłem istotnych informacji dotyczących stanu zdrowia oraz przebytych chorób.
5. Poinformowano mnie o konieczności odpowiedniego postępowania po przeprowadzeniu badania i zobowiązuje się dokładnie przestrzegać zaleceń i wizyt kontrolnych.
6. Pouczono mnie o ograniczonej wartości diagnostycznej badania TK, w przypadku nie wyrażenia zgody na podaniem środka kontrastującego.

CZEŚĆ 3 – ZGODA PACJENTA

1. Zapoznałam/zapoznałem się z powyższą informacją dla pacjenta i zrozumiałam/zrozumiałem jej treść
2. Jestem poinformowana/poinformowany o ewentualnych skutkach tego badania i wyrażam zgodę na wykonanie badania TK.
3. Zgadzam się na badanie tomografem komputerowym (TK) TAK ☐ NIE ☐
4. Zgadzam się na dożylnie podanie środka kontrastującego TAK ☐ NIE ☐
5. Zgadzam się na doustne podanie środka kontrastującego/leku TAK ☐ NIE ☐
6. Zgadzam się na podanie wlewu doodbytniczego ze środkiem kontrastującym TAK ☐ NIE ☐

.....
Data i czytelny podpis pacjenta / przedstawiciela ustawowego lub przedstawiciela ustawowego i pacjenta małoletniego,
który ukończył 16 lat

.....
Data i podpis (pieczętka) lekarza

OŚWIADCZENIE dot. ciąży (wypełniają wyłącznie pacjentki miesiączkujące)

Oświadczam, że według mojej wiedzy w dniu badania TK:

JESTEM W CIĄŻY ☐

NIE JESTEM W CIĄŻY ☐

PODEJRZEWAM, ŻE MOGĘ BYĆ W CIĄŻY ☐

.....
Data i czytelny podpis pacjentki

CZĘŚĆ 4 – BRAK ZGODY

Nie zgadzam się na proponowane mi badanie Tomografii Komputerowej. Zostałam/em poinformowana/y o możliwych negatywnych konsekwencjach takiej decyzji w tym zagrożenia dla mojego zdrowia i życia:-

.....
Data, godzina i czytelny podpis pacjenta lub przedstawiciela ustawowego lub przedstawiciela ustawowego i pacjenta małoletniego, który ukończył 16 lat potwierdzającego oświadczenie o niewyrażeniu zgody na przeprowadzenie badania TK

Podpisanie formularza przez pacjenta jest niemożliwe z powodu:.....

.....
Data, godzina, podpis, pieczęć lekarza

Wydanie 4

Obowiązuje od:03.07.2026